

est enim corpus meum, alii proprie, alii per tropum accipiunt. Quæ cum ita sint, alia ratione atque isti dicunt scripturæ divinæ investiganda, tenendaque intelligentia est. Si enim ad privatam hæc regulam dirigatur, unde evincetur Elvidius de perpetua Mariæ virginitate? Unde Arius de vera Dei in Christo natura? Imo vero unde constabit huius ne, an illius intelligentia vera sit, si scripturas cuique liceat pro suo ingenio interpretari? Cum enim variæ erunt, ut fit, de eodem scripturarum loco sententiæ, quæ certa sit, eam nemo præstabit. Si enim omnes, qui inter se dissentient, pari ratione suum quisque sensum tuebuntur. Hoc enim morbi fere innatum est hominum ingeniis, ut cedere nesciant simul atque res in contentionem vocata est. Quæ postquam incaluit, hoc cuique videtur verissimum, quod temere etiam tuendum susceperit. Aut igitur sensum quisque suum certum habet, & redibit insania veterum, quam Aristot. 4. Metaphys. libr. manifestis argumentis explosit, aut nullius sententia certa erit; & præterquamquod dissidiorum nullus erit finis, nullum habebimus certum fidei Christianæ iudicium, sed ex sua opinione quisque suam sibi fidem affinget. Ita fides Catholica nulla erit. Ac re vera ridiculi Lutherani sunt, qui postulent, ut ipsis sacras literas interpretantibus, ac novo quidem, mirabilique more interpretantibus, certa fides habeatur. Non est creditum apostolis, ut falsè ridet Erasmus, donec multa, magnaque miracula fidem adstruxissent doctrinæ, & nunc quilibet sibi postulat credi, quod affirmet se habere spiritum intelligentiæ: cum nullus eorum tamen ne equum quidem claudum sanare potuerit. Multa prætereunda sunt, ne quid habeat iniucunditatis oratio: & tamen multa dicuntur, quæ aperte horum insaniam refutent. Sane nisi Coclæus in epistolis ad Germaniæ principes, & ad Bernenses antevertisset, exemplis positis periculum facerem, & in illis varie in utramque partem luderem, ut vel hoc ipso periculo compertum esset omnibus, quam non sit difficile unumquodlibet thema e sacris literis aut probari, aut improbari, si pro suo eas quisque ingenio interpretetur. Quanquam, fateor, nonnulla sunt scripturæ loca, quæ in alium, atque alium sensum trahere a contentiosis quidem possunt. Quis enim illud torqueat, quod

quod Paulus ad Corinthios scripsit (3), alii per spiritum dandi sermonem sapientiæ, alii sermonem scientiæ, alii interpretationem sermonum? At isti omnia ecclesiastici corporis munia confundunt, istis totum corpus est oculus. Omnes siquidem spiritu doctore intelligunt scripturæ universa mysteria. Sed bene habet, quod vel Lutherus ipse quædam in psalmis loca se non intelligere confitetur. Bene habet, quod doctores in ecclesia Christus dedit (4), non omnes, sed quosdam ad consummationem sanctorum in opus ministerii. Verum de his & multa in secundo libro disserui (5), & plura adhuc in septimo differuntur (6). Non quo adversum Lutheranos pugnam inire velimus, qui clausis, ut dicitur, oculis more Andabatarum pugnant. Sed quo videant catholici cum omnes locos ratione, animoque lustraverint, nullum esse certiore, nullum stabiliorem, nullum denique sacris literis exponendis magis necessarium, quam is, quo ecclesiæ traditio continetur. Quo est detestabilior Lutheranorum impudentia, qui hunc locum labefactare, ac funditus delere nituntur. Sed ut hæc omnis quæstio semel hic, ubi proprius est locus, constituatur, aliquot fundamenta iacienda sunt, quæ Theologiæ, fideique simul nervos, ac vires continent.

CAPVT III.

In quo quatuor fundamenta ponuntur ad traditiones Christi, & Apostolorum constituendas.

Primum fundamentum.

Ecclēsiā esse antiquiorem scriptura, fidemque proinde, ac religionem sine scriptura constare. Nam vetustissimi illi

(3) 1. Corinth. 12. (4) Ephes. 4. (5) Cap. 6. 7. & 8.

(6) Cap. 3. concl. 5. & 6.

illi primorum sæculorum patres (1), qui in lege naturæ ante Moysen veri Dei cultores sunt habiti, sacrificiorum ritum, veramque de rebus divinis sententiam non scriptis legibus, sed more, & instituto maiorum servavere. Circumcisionem quoque a Deo primum acceptam Abraham deinceps familiæ prodidit. Proles vero illa hominum Hebræorum, eiusmodi sacramentum non aut membranis, aut tabulis inscriptum, sed in animis consuetudine imbutis quasi impressum conservavit: multosque annos in Ægypto citra ullam scriptam legem, unius Dei veram fidem, & religionem tenuit. Christus etiam Dominus librum nullum scripsit, imo, quantum legimus, ne præcepit quidem ut scriberetur, *Euntes, non ait scribite, sed predicare evangelium omni creatura*, Marc. ultim. Et per Hieremiam, cap. 30. *Dabo, inquit, legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.* Et Apost. 2. ad Corinth. 3. *Epistola, ait, estis Christi, administrata a nobis, & scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.* Lex ergo Evangelica, quæ lex spiritus est, non literæ, non est a principio literis exarata, sed in animis fidelium insculpta. Nam & cæteri apostoli prius viva voce evangelium docuerunt, deinde mandarunt literis, ut testes satis graves, & idonei sunt Irenæus 3. adversus Valentinum libro, Eusebius cum aliis locis non obscuro (2), tum Iululentius in 3. historiæ ecclesiasticæ libro, cap. 24. Chrysoft. homil. 1. in Matth. Theophyl. in initio comment. in Matth. Hieronymus in catalogo script. eccles. in Matthæo, & in Ioanne. Breviter, ne omnes singillatim enumerem, universi

(1) Iosephus, cap. 4. lib. 1. *Antiq. tradit, Seth, & posteros duas columnas edidisse, unam latericiam, alteram lapideam, in quibus disciplinam rerum Cælestium insculperunt, ne qua ab ipsis inventa erant deperirent. Sed de inventis loquitur, non de iis, quæ a maioribus acceperant: sed ne de his quidem, quæ ad mores pertinerent. Has forte vocat Iamblichus antiquas Mercurii columnas, quas Plato quondam, & Pythagoras cum lectitassent, Philosophiam constituerunt.* (2) 2. libr. ecclesiastica historia, cap. 15. 3. libr. cap. 4.

ecclesiastici auctores. Nolo enim in apertis rebus multus lectori videri: eo maxime, quod Lucas evangelista huius rei certissimum testimonium præbet inquitens, *Quoniam multi conati sunt ordinare narrationem, qua in nobis completa sunt, rerum: sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis: visum est mihi assecuto omnia, a principio diligenter ex ordine tibi scribere optime Theophile, ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es veritatem.* Constat igitur doctrinæ fidei iam vulgatæ scriptionem evangeliorum accessisse. Accessisse, inquam, non præcessisse. Constat item christianam ecclesiam, & religionem non literis primum, sed traditione substituisse. Constat rursus, fidei doctrinam, in ecclesia primitiva non ab scripturis habuisse auctoritatem, sed contra scripturas a traditione. *Sicut tradiderunt, ait, nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis.* Constat denique aliquando in ecclesia Christi fuisse catholica dogmata, quæ sacris nullis literis continerentur. Quare permotus Irenæus (3) ait, quod etsi apostoli nullas nobis scripturas reliquissent, tamen & oportebat nos sequi ordinem traditionis ecclesiæ, quam fideles scilicet ante scriptum evangelium sequebantur.

Secundum fundamentum.

NON omnia, quæ ad doctrinam christianam pertinent, esse etiamnum in sacris literis expressa. Nam perpetuam Beatæ Mariæ virginitatem, descensum Christi ad inferos, Baptismum parvulorum, conversionem panis & vini in corpus, & sanguinem Christi, processionem Spiritus Sancti ex filio, trium personarum in una substantia æqualitatem, earundemque per relativas proprietates distinctionem, non ita expressa in libris canonicis invenies, sed adeo tamen certa in fide sunt, ut contrariorum dogmatum auctores ecclesia hæreticos iudicavit. Quemadmodum igitur articulus resurrectionis continebatur in illo, *Ego sum Deus Abraham, & Isaac*, quod po-

Tom. I.

Bb

Itca

(3) Lib. 3. cap. 4.

stea Christus Dominus minus intelligentibus exposuit : ita nonnulla per spiritum veritatis explicuit ecclesia, quæ in sacris literis habentur obscura.

Tertium fundamentum.

Multa pertinere ad Christianorum doctrinam, & fidem, quæ nec aperte, nec obscure in sacris literis continentur. Id primum Innocentius probat de celebr. Miss. cap. *Cum Martha*. Verba enim, quibus in calicis consecratione utimur, quibusque Christum Dominum usum esse profiteamur, scilicet, *Mysterium fidei, & aterni testamenti*, in evangelistis non habentur. Ac ne illud quidem, *Elevatis oculis ad Deum patrem suum*. Sententiam quoque illam, *Beatius est multo dare, quam accipere*, Christum dixisse nesciremus, nisi Paulus in actis (4) docuisset. Quemadmodum ergo non omnia gesta Iesu evangelica scriptura complexa est (5), ita ne omnia verba quidem : sed quædam per traditionem accepta sunt. Rursum sanctorum martyrum auxilium precibus implorandum, eorumque memorias celebrandas, imagines venerandas esse, in sacrificio Eucharistiæ simul cum corpore sanguinem sacerdotibus esse & conficiendum, & sumendum, sacramenta Confirmationis, & Ordinis non iteranda, sacræ literæ nusquam forte tradiderunt. At eiusmodi, atque alia pleraque id genus, ita firmiter ecclesia catholica retinet, ut si sacris codicibus fuissent inscripta. Quatuor demum evangelia, quæ nunc ecclesia recipit, quatuordecim epistolas Pauli, breviter, ut in summa dicam, utrumque & vetus, & novum testamentum, firmissime retinemus : nec tamen ea tenere possumus scripturæ auctoritate. Multa igitur sunt fidei catholicæ dogmata, quæ sacris literis non habentur.

Quar-

(4) Cap. 20. (5) Ioann. ultim.

Quartum fundamentum.

Apostolos maximis de causis alia quidem literis, alia autem viva voce prodidisse. Sed quæ illæ causæ sint, repetendum altius videtur. Morem porro hunc tradendi quædam discipulis non scripto, sed verbo olim quoque scimus a Philosophis observatum. Pythagoram certe hunc in modum discipulos instituisse, posteriorum omnium scripta testantur. Qui & ipse, ut 1. Strom. Clemens Alexandr. refert, circumcisus fuit, ut adyta ingrediens Ægyptiorum mysticam disceret Philosophiam. Galenus, lib. 2. de Anatom. administr. veteres Physicos ait, artes a maioribus quasi per manus traditas conservasse. Cicero, lib. 1. de legib. ferendos in republica mores existimat, nec scriptis omnia faciendâ. Et eodem rursus libro, sacra putat melius in republica conservari, si a patribus accepta, deinceps familiis prodantur. Cæsar de bello Gallico, libr. 6. Druidas scribit disciplinæ præcepta nefas existimasse, ut literis mandarentur. Scribunt item non modo celebres Hebræorum doctores, sed ex nostris Hilarius (6) & Origenes (7) Moysen non legem solum, sed secretiorem legis narrationem in monte divinitus accepisse : præceptum autem ei a Deo, ut legem quidem populo scriberet, legis autem occulta mysteria ipse ministro suo Iosue, hic deinceps succedentibus sacerdotum primoribus magna silentii religione revelaret. Anatolius quoque apud Eusebium, lib. 7. ecclesiasticæ historiæ, cap. 28. septuaginta interpretes refert Ptolomæo regi percontanti, multa ex Moysis traditionibus respondiisse. Atque illud etiam auctor 4. libri Esdræ, cap. 14. non obscure testatur. *Enarravi, inquit, Moysi mirabilia multa, & præcepi ei dicens, hac in palam facies verba, & hac abscondes. Quod idem præceptum Dominus Esdræ lege instauranda dedit, inquit. Quadam palam facies, quadam sapientibus absconse trades.* Ad huiusmodi vero traditiones pro-

Bb 2

phe-

(6) Hilar. super 2. psalm. (7) Origenes, homil. 5. in Num.

pheta videtur spectasse cum ait (8): *Deus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis.* Et rursus (9), *quanta mandavit patribus nostris, nota ea facere filiis suis.* Ad similes quoque veterum traditiones Moyses ipse revocat, ubi dicit (10). *Interroga patres tuos, & dicent tibi, maiores tuos, & annuntiabunt tibi.* Quædam igitur non scripto, sed verbo tradere, non philosophorum modo, verum Moysis, imo Dei etiam consilium fuit. Huius ergo optimi consilii rationem Iesus Christus vitæ magister habuit, habuerunt apostoli. Multa enim a Domino illis tradita scribere noluerunt. Quibus vero rebus adducti id ipsum fecerint, breviter explicandum est. Cæsar de bell. Gallico, lib. 6. duabus de causis Druidas instituisse dicit, ne disciplinæ præcepta literis proderentur: quod neque in vulgum disciplinam efferrî velint, neque eos qui discunt, literis confisos minus memoriæ studere. Quod fere plerisque accidit, ut literarum præsidio diligentiam in perdiscendo, ac memoriam remittant. Nimirum, ut Ioanni Pico, in Apologia placet, prior illa causa Pythagoræ, ac Platoni præcipua fuit, ut mysteria quædam occulta verborum traditione discipulis commendarent. Nec enim aliter existimarunt Philosophiæ dignitatem se posse tueri. Ægyptios Clemens Alexand. 5. Strom. refert, non quibuslibet mysteria commisisse, nec rerum divinarum cognitionem ad prophanos deferre solitos, sed ad eos solos qui erant ad regnum perventuri: & ex sacerdotibus, iis, qui iudicati fuerant probatissimi, & educatione, & doctrina, & genere. Extat Lyfidis Pythagoræi epistola, in qua Hipparchum reprehendit, quod publice, contra ac magister instituit, philosopharetur. Nec enim fas esse, ea omnibus porrigere, quæ paucis, & iis quidem disertis & laborantibus, communicanda sunt. Qui autem Pythagoræ præcepta passim vulgo traderent, æque eos impios haberi, ut qui prophanis hominibus Eleusinarum dearum arcana patefacerent. Eis etiam esse similes, qui in præaltum puteum cæno plenum aquam puram, atque nitentem effuderint. Quos nihil aliud quam cœnum tur-

(8) Psalm. 43. (9) Psalm. 77. (10) Deut. 32.

bare, & aquam amittere. Nec solum a Lyfide Hipparchus reprehensus est, sed accusatus a discipulis aliis, & expulsus e schola, & propter ipsum tanquam propter mortuum facta columna est, quemadmodum Clemens Alexand. 5. Strom. scripsit. *Non licet*, inquit quoque Pindarus, *apud omnes veterem aperire orationem, præterquam fidelissimis silentii viis.* Amat enim natura celari, ut Porphyrius scripsit (11), nec divina mysteria Deus patitur in aures vulgi introire pollutas. Aurum, & gemmas in altissimas terræ latebras natura condidit. Ita magno habentur in pretio; vilescerent, si essent exposita. Basilii in libro de Spiritu Sancto, cap. 29. & Origenes homil. 5. in Numeros ob id asserunt Moysen non esse passum, ut omnia, quæ erant in templo, omnibus essent pervia, quod sciret res usu tritas expositas esse contemptui: quod vero sepositum est & rarum, huic coniunctam esse summam admirationem, & reverentiam.

Plato scribens Dionysio de quibusdam sacris mysteriis monet, ut epistolam e vestigio concerpat, ne in manus indigni vulgi perveniat. Tantæ fuit olim, vel æthnicis, curæ, disciplinarum mysteria & a contemptu, & a prophano abusu defendere. Id vero maxime, si ad res sacras mysterium pertineret. Tarquinius rex Marcum Tullium duumvirum, quod librum secreta sacrorum continentem huius fidei custodiaque commissum Petronio Sabino scribendum dedisset, culleo insutum in mare abiici iussit. Quod supplicii genus multo post parricidis irrogatum est. Ac iustissime id quidem, ut Valerius ait (12), quia pari vindicta parentum, ac Dei violatio expianda est. Quæ videlicet causa apostolis fuit, ut secreto quædam ex animo in animum solo intercedente verbo transfunderent. Consentaneum enim erat, mysteria quædam præsertim sacra clam populo rudi habere perfectis & maioribus seorsum communicanda. *Non iudicavi* (13), inquit, *me scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* *Sapientiam autem loquimur inter perfectos.* Et rursus (14).

For-

(11) Lib. 7. hist. Trin. cap. 2. (12) Val. Max. de servand. reliq. lib. 1. (13) 1. Corinth. 2. (14) 2. ad Timoth. 1. & 2.

Formam, ait, habe sanorum verborum, qua a me audisti, bonum depositum custodi, & qua audisti a me per multos testes, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt, & alios docere. Quod si apostoli, quibus formis sacramenta essent conficienda, quibusve ritibus administranda, aliaque id genus religionis secreta passim vulgo tradidissent, quid esset aliud, quam adversus Christi legem sanctum dare canibus, & inter porcos spargere margaritas? Imo vero quid esset aliud, quam omnia mysteria Christianæ religionis abolere? Nec enim mysterium est, quod ad populares aures effertur. Hæc itaque prima ratio est, cur apostoli quædam sine scripto traderent. Nempe ne aut ab æthnicis sacra nostra irriderentur, aut vulgo etiam fidelium venirent in contemptum. Secunda est, quoniam habet nescio quid latentis energiæ viva vox, & in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat, quemadmodum Hieronymus ad Paulinum ait (15). Indignum ergo erat, ut tota evangelii doctrina, quæ lex est spiritus & vitæ, mortuis ubique literis committeretur, nec ulla ex parte committeretur cordibus, cum de ea peculiariter scriptum esset, *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.* Servorum & rudium est, omnia ex præscripto agere. Iudæorum ergo sit scripta hæc lex, qua universa etiam minima præfiniantur. At filii perfecti iam viri, & in libertatem gratiæ vocati, habeant legem insculptam in cordibus. Quamobrem, qui evangelium omni ex parte in characteribus & membranis includunt, nihil illius verbo, nihil cordibus relinquentes: hi evangelio multum adimunt & dignitatis, & virium. Papias apud Euseb. (16). *Si quando, ait, advenisset aliquis ex iis, qui secuti sunt apostolos, ab ipsis sedulo expiscabar, quid Andreas, quid Petrus dixerit, quid autem Philippus, vel Thomas, quid vero Iacobus, Ioannes, Mattheus. Nec enim tantum mihi librorum lectiones prodesse credebam, quantum viva vocis, præsentisque magisterium.* Hactenus Papias. Vbi vero

(15) Vide Hieronym. ad Galat. 4. in illud, Vellem apud vos modo esse & mutare vocem meam. (16) 3. lib. ecclesiast. histor. cap. 39.

ro gentium est verbum, quod tantopere Lutherani iactare solent? Nam scriptum verbum, si vere ac proprie loqui volumus, non est verbum. Apud nos autem, qui Christi & Apostolorum oracula, voceque tuemur, *verbum domini vere & proprie manet in æternum.* Verbum, inquam, vivum, quod ex doctorum ore in discipulorum transfusum aures fortius resonet. *Verba, inquit, mea, qua posui in ore tuo, non recedent de ore seminis tui a modo & usque in sempiternum.* Adde, quod ad confutandos hæreticos maior vis in traditione, quam in scriptura est. Egesippus apud Eusebium (17) refert, virginem, mundam, & immaculatam ecclesiam permanisse, donec discipuli domini extiterunt, corruptoribus veritatis, si qui forte fuerunt, in occultis terræ hiatibus delitescentibus. Ut vero omnis illa ætas, quæ a Domino susceperat vivæ vocis auditum, de hac luce discessit, tum hæreticos nudato, ut aiunt, capite apostolicam veritatem oppugnasse (18). Et Ignatius apud eundem ea maxime ratione docet, hæreticorum vitari contagia, si diligentius ac tenacius apostolorum traditionibus inhæreatur. Tertullianus quoque (19) adhuc apertius monet, ut adversum hæreticos magis traditionibus, quam scripturis differamus. Scripturæ enim in varios sensus facile trahuntur, traditiones non item. *Nemo hæreticorum est, ut Hilarius ad Constantium Augustum tradit, qui se non secundum scripturas predicare ea, quibus blasphematur, mentiatur. Omnes scripturas sine sensu loquuntur.* Et Irenæus 1. lib. cap. 1. *Hæretici, inquit, scripturis nituntur sua dogmata confirmare: ne sine teste esse videantur. Sed deformant eloquia Dei, atque ex figura hominis, vulpis aut ursi figuram reddunt.* Hactenus ille. Faciunt porro hæretici, quod patrem suum fecisse vident, ut Vincentius Lirinensis eleganter ait, & auctoris sui callida machinamenta sectantur. Nam quid ille non faciet misellis hominibus, qui ipsum Dominum maiestatis scripturarum testi-

(17) 3. lib. ecclesiast. hist. cap. 32. (18) Montanus primus traditioni contraria nova quedam ingessisse dicitur histor. ecclesiast. lib. 5. cap. 16. 3. lib. ecclesiast. hist. cap. 36.

(19) In lib. de præf. hæret.

monis adpetivit? *Si filius*, inquit, *Dei es*, mitte te deorsum. *Scriptum est enim*, &c. Ita, quodcumque dogma hæreticus proferat, statim ait, *scriptum est enim*: & non unum, sed mille testimonia, mille exempla parat de lege, de psalmis, de apostolis, de prophetis, quibus novo more interpretatis, sententiam suam adprobare conatur. Quorsum hæc tam longo sermone repetita? Nempe, ut intelligas non modo adversum hæreticos plus habere traditionem quam scripturam verum, sed etiam omnem ferme cum hæreticis disputationem ad traditiones a maioribus acceptas esse referendam. Nam cum utrique & Catholici, & hæretici pro sua sententia quisque, sacras literas referant, in sensu, & interpretatione discrimen est. Quis autem verus ac legitimus scripturæ sensus habendus sit, nisi ecclesiæ traditione cognosci certo non potest. Quemadmodum & paulo ante docuimus (20), & 7. libro sumus multis magnisque argumentis demonstraturi. Atque hinc patet causa gravissima, cur traditiones Apostolicæ fuerint necessariæ. Sensus enim scripturarum Apostolicarum, non erat ab apostolis scripturis alijs explicandus, nisi ipsi in opera sua ederent commentarios, quod a viris gravissimis semper alienum fuit. Intelligentiam ergo scripturæ sacræ, discipulis suis viva voce tradiderunt: ut illud Deus omni tempore in suis ecclesijs impleret, *Dabo legem meam in visceribus eorum. Lex siquidem Evangelica*, ut Hieronymus in comment. ad Galat. (21) scripsit elegantissime, *non in scripturis est, sed in sensu: non in superficie, sed in medulla: non in verborum foliis, sed in radice rationis*. Ex quo magis emergit, per huiusmodi traditiones ecclesiasticos ordines suo quemque loco divinitus continendum & maiores, qui regni cœlorum claves habent, sacrosancta scripturæ sacræ mysteria quibus quoque & tempore, & loco dignum visum fuerit, aperiunt: & minores ab ecclesiæ magistris libri clausi sacramenta percipiunt. Alioqui nulli essent ecclesiæ doctores, sed quivis, quamlibet plebeius, & rudis, earum per se rerum sine præceptore quæreret intelligen-

(20) Cap. 3. conclus. 5. & 6. (21) Ad Galat. tom. I. q. I. Martion.

gentiam, quas apostolorum interpretatione, & literis obvias expositasque haberet. Nunc autem traditiones Apostolicæ non quibuslibet commendatæ sunt, sed iuxta Paulum (22) sapientibus & prudentibus, fidelibus quoque, ac religiosi depositi sacramenti custodibus, qui etiam idonei sint, & alios docere. Qua de re Dionysius (23) Timotheum diligentius admonet, ne sancta sanctorum efferat, ea passim rudibus exponens, sed sanctis solis sacrarum rerum intelligentiis secretius pandat. Ob hanc enim causam primos illos nostros duces necessario summa & supersubstantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus, iuxta quod sacræ definiunt leges, tradidisse. Quid? quod ut Cicero ait, *Suavius mores in republica traditione seruntur? Ne si scripto sanciantur omnia, & molesta illa fiant, & legum ac doctrinæ codex sua mole & magnitudine terreat*. Quid? quod hac via, vel maxime ecclesiæ commendatur auctoritas: quam, ut sponsæ charissimæ, Christus tantopere commendavit. Cum enim sponsi sui non verba modo, sed sensum etiam in corde servat: vere, quod apostolus dixit, columna est & firmamentum veritatis. Et æquum erat, ut aliquis quasi lydius lapis in manu ecclesiæ relinqueretur, quo falsas verasque doctrinas exploraret: verumque item scripturæ sensum a falso discerneret. Sed de causis hæcenus. Nunc fundamentum illud confirmandum est, ostendendumque apostolos evangelii doctrinam partim scripto, partim etiam verbo tradidisse. Cuius rei primuni testes sunt Dionysius lib. de eccles. Hier. cap. 1. Clemens Alexand. in lib. de Paschal. apud Euseb. lib. 6. eccles. histor. cap. 11. Et in libris Strom. 1. & 5. Origenes homil. 5. in Numer. Papias apud Euseb. lib. 3. eccles. hist. cap. 39. Egesipp. eod. Euseb. auctore lib. 4. eccles. hist. cap. 8. Ignatius, eod. Euseb. referente, lib. 3. cap. 36. (24) Irenæus lib. 3. cap. 3. & 4. Quem etiam Eusebius retulit lib. 4. eccles. histor. cap. 14. & lib. 5. cap. 6. & 20. Tertullianus in lib. de corona militis, Cyprianus de ablutione pedum, Epiphanius de hæresibus (25) cum

Tom. I.

Cc

alias

(22) 2. Timoth. 1. & 2. (23) De cal. hierarch. cap. 1.

(24) Iustinus martyr. q. 118. a gentibus posita.

(25) Hæres. 76. & 61.

alias sepe, tum ibi maxime, ubi Arianorum & Apostolicorum dogmata coarguit, Hieronymus adversum Luciferianos, Augustinus lib. 2. de Baptism. contra Donatist. cap. 7. & lib. 4. cap. 24. & lib. 5. cap. 23. & 26. Damascenus lib. 4. cap. 13. & 17. Basilius, lib. de Spiritu Sancto, cap. 27. & 29. Refert autem ex his unum, & item alterum Gratianus 11. dist. cap. Ecclesiasticarum & 12. dist. cap. Illa autem. Potest igitur quicquam verum esse, quod sit huic talium virorum choro contrarium? Sed si tanta nubes testium hæreticorum corda non movet, vel divinis testimoniis moveantur. Quanquam, quod uno eodemque consensu tot tantique viri testati sunt, id non humanum, sed divinum est. At suppetunt etiam scripturæ divinæ præclara testimonia. *State*, inquit Paulus (26), *Et tenete traditiones, quas accepistis sive per epistolas, sive per sermonem.* Et rursus (27), *Laudo autem vos fratres, quod, sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis.* Et eodem cap. postea, *Ego accipi a Domino, quod & tradidi vobis.* Et paulo post, *cetera cum venero disponam.* Atque ad Timotheum (28), *Formam habent sanctorum verborum, ait, quæ a me audisti, bonum depositum custodi.* Et deinceps (29): *Quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.* Ac Ioannes in epistola 2. *Plura*, inquit, *habens vobis scribere, nolui per chartam & atramentum: spero enim me futurum apud vos, & ore ad os loqui.* Quid multa? Duas Petri epistolas habemus, & credimus mutum annis 7. Antiochiæ sedisse, elinguem Romæ annis 25? Num nihil aliud verbo docuit, quam quod epistolis duabus scriptum reliquit? Quid? Andreas, Thomas, Bartholomæus, Philippus nonne sine scriptura solo intercurrente verbo, ecclesias sibi destinatas & fundarunt in fide, & religione continuerunt? Consentiamus igitur, quod negari non potest, fidei doctrinam non scripto totam, sed ex parte verbo ab apostolis esse traditam.

CA-

(26) 2. Thefal. 2. (27) 1. Corinth. 11. (28) 2. Timoth. 1.
(29) 2. Timoth. 2.

CAPVT IV.

Vbi sternuntur viæ ad traditiones Christi & Apostolorum investigandas.

HIS igitur cognitis, restat illud explicandum, ubi totius orationis cardo versatur, quonam modo Theologo constare possit, hoc aut, illud dogma ab apostolis esse traditum. Verbi causa ponamus aliqua, quæ pateant latius. Si in quæstionem veniat, num minores ordines, ieiunium quadragesima, baptisma parvulorum, imaginum venerationem, symbolum fidei ex traditione Apostolorum habeamus: id nunc explanandum esse dicimus, an ne sit via aliqua plana & expedita, qua ad certam earum rerum intelligentiam valeat perveniri. Non enim sumus ii, qui Phariseorum instar traditiones nostras velimus quasi divinas & apostolicas venditare: sed ubique gentium eupimus ut vera a falsis, ita ab humanis divina secerne. Eo vero in loco maxime, ubi de dogmatis fidei catholicæ agitur. Quo in loco quidem rerum illiusmodi permixta confusio perniciosissima est. Sunt igitur viæ quatuor apertæ, quas si sequemur, traditionibus apostolorum vestigandis minime aberrabimus.

Prima via ab Augustino aperitur cum aliis locis, tum lib. 4. contr. Donatist. (1) in hæc verba. *Quod universa tenet ecclesia, nec conciliis institutum, sed semper retentum est: non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Est autem ratio huius in promptu. Si enim consuetudinis cuiusquam diu in tota ecclesia observatæ, originem & principium nec ad Summos Pontifices, nec ad concilia episcoporum referre possumus: sed ea consuetudo ad apostolorum usque tempora retro trahitur, conficitur plane illam ab apostolis esse profectam. Ut si in dubium vocetur, an minores ordines,

Cc 2

sub-

(1) Cap. 24.